

TALİH OYUNLARI SALONLARI

YRD.DOÇ.DR. MEHMET ÖZDEMİR*

ABSTRACT CAZINOS

In this article, legal provisions regarding establishment and management of casinos in Turkey is explained. Author of this article is trying to make different approach and bring further explanations about legal provision and arrangements determined by authorities regarding establishment and management of casinos. Mehmet Özdemir, Assistant Professor, Hacettepe University, Department of Sociology, Beştepe, Ankara, TURKEY.

"Talih Oyunları Salonları" konusu oldukça uzun bir zamandan beri, çeşitli şekillerde kamuoyunun ilgisini çekmiş, zaman zaman da sert tepkilerle karşılaşmış, türlü yasal düzenlemelerle de belirli bir kurumsallık ve disiplin getirilmek istenmiştir. Hemen hemen bir yıldan beri süren düzenleme söylentileri, çalışmaların tamamlanmasıyla kesin şeklini almış ve yeni yönetmelik değişiklikleri 31 Ağustos 1992 günlü Resmî Gazete'de yayımlanarak kesinlik kazanmıştır.

I. KUMAR BİR SOSYAL OLGUDUR

Kumar bir sosyal olgudur. Çünkü, kumar olgusunda en az iki insanın bulunması, yani "kazan" ve "kaybeden" olması gerekir. Makinayla oynanan "talih oyunu" nunda da bu değişmez. Çünkü "makina", oyun salonu sahibini temsil etmektedir.

"İnsan" denilen moleküllerden

oluşan toplum içerisinde tüm fonksiyonlar ideal ahlâk ölçülerine göre yansımamakta ve gelişmemektedir. Çünkü insan sayısız temayüllerin sahibi ve sonsuz motiflerle davranan bir varlıktır. İnsanların davranışları ise, kendi eğilimlerinin yapısına bağlıdır. "Kumar" olgusu da insanda var olan eğilimler arasındadır. İnsan davranışlarının düşünülerek yapılan mantıkî olanları bulunduğu gibi; düşünülmeden, geleneksel olarak veya ruhi ve hissi temayüllerin etkisi ile yapılanları vardır ki, davranışların çoğunluğunu bunlar teşkil ederler. Topluları yönetenlerin bir görevi de, bu eğilimlerin, çeşitli yazılı veya yazılı olmayan kurallara bağlı olarak, toplum çıkarlarına uygun şekilde kontrolünü sağlamaktır.

"Talih Oyunları Salonları" ile ilgili olarak 1983 yılından bu yana, yani 9 yıl içerisinde altı defa değişiklik yapılmıştır.

Ülkemiz turizmini teşvik ve milli ekonomimize katkısını artırıcı, turizmin gelir getirici özellikleri kapsamında "Talih Oyunları Salonları" da Turizmi Teşvik Kanunu'nda yer almıştır. Turizmi Teşvik Kanunu'nun 19. maddesinin (b) fıkrasıyla, belgeli turizm işletmelerinin bir bölümünde olmak kaydıyla Talih Oyunları oynatabilmek, mahalleri tesbit etmek ve bunları işletecek kişi ve

kuruluşlara izin vermek, bu yerlere kimlerin hangi şartlarla girebileceklerini belirlemek yetkisi, T.C. Turizm Bakanlığı'na verilmiştir.

II. DAHA ÖNCE YAPILAN DÜZENLEMELER

Turizmi Teşvik Kanunu'na bağlı olarak, 8 Ocak 1983 tarihinde yürürlüğe giren "Talih Oyunları Yönetmeliği" ile bu mahallerde uygulanacak esaslar belirlenmiştir. Bu esaslardan en önemlileri bu yerlere girişleri belirleyen 13. maddedir. Bu madde, "bu yerlere yabancı pasaport taşıyanlar dışında yabancı ülkelerde ikamet eden ve yıllık kazançları toplamı 20.000 Amerikan Doları veya karşılığı döviz aşan Türk vatandaşları da girebilirler ve yabancı para ile oyun oynayabilirler." şeklinde düzenlenmiştir.

Ancak, bu yönetmeliğe göre sadece kollu makineleri ve sadece oyun masalarına veya her ikisine birden işletme izni verilmiş, Yönetmeliğin ilgili maddesinde kesin açıklamalar yapılmadığından, uygulamada kollu oyun makineleri ile oyun masaları iki ayrı grupta mütalâa edilmiştir. Oyun masası bulunan mahellere yönetmeliğin 13. maddesinde belirtilen yasaklamalar uygulanırken, kollu oyun makinesi salonlarına her seviyede Türk Vatandaşı da girebilmiş ve oyun oynayabilmiştir.

* Yrd.Doc.Dr Mehmet Özdemir, Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde öğretim üyesidir.

Kollu oyun makinelerine olan talebi sınırlamak amacıyla 15.01.-1986 tarih ve 18986 sayılı Resmi Gazete'de Talih Oyunları Yönetmeliği'nin 6. ve 19. maddeleri değiştirilmiş ve sınıf şartları getirilmiştir.

Oyun makineleri salonlarında, yönetmeliğin 13. maddesinin ihlal edilmeye başlaması üzerine, Talih Oyunları Yönetmeliği'nin 19. maddesi 14 Nisan 1987 tarih ve 19431 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak değiştirilmiş ve "oyun makineleri işletmeleri en az 1000 yataklı ve 5 yıldızlı oteller ile en az 1500 yataklı 1. sınıf Tatil Köylerinde kurulabilir ve işletilebilirler. Oyun makineleri mahalleri kurulması ve işletilmesi ancak, aynı belgeli tesis bünyesinde kurulacak talih oyunları mahallinin bir bölümü olmak kaydıyla mümkün olup, müstakilen kurulamaz ve işletilemez." şeklinde düzenlenerek bu salonlar için başvuruların azalmasının temini cihtetine gidilmiştir.

Söz konusu maddenin değişikliği tarihinden önce mimari projelerinde Talih Oyunları Salonu veya Oyun Makineleri mahalli projelerinin uygun görülmesi suretiyle Turizm Bakanlığı'nca turizm yatırım belgesi verilmiş olan tesislere, turizm işletmesi belgesi verilmesi aşamasında yönetmeliğin 19. maddesinde öngörülen yeni koşulların aranmaması için, Bakanlık makamından 20.08.1987 tarihli olur alınmıştır. Olur kapsamına 37 tesis girmiştir.

Oyun makineleri işletmelerinin Talih Oyunları Salonlarına girişleri düzenleyen 13. maddesinin talih oyunları işletmelerini kapsadığını belirterek, Türk vatandaşlarının oyun oynamalarına izin vermesi sonucu, kamuoyunda ve basınımızda giderek yoğunlaşan tartışmalar üzerine, faaliyet alanında Talih Oyunları ve Oyun Makineleri Salonları bulunan valiliklere Turizm Bakanlığı'nca 12.02.1988 tarih ve 296 sa-

yılı talimat gönderilerek yönetmeliğin 13. maddesinin uygulanmasının titizlikle izlenmesi istenilmiştir.

Diğer taraftan, 6 Haziran 1988 tarih ve 19834 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında 320 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 2. maddesi uyarınca oyun makinelerinin de talih oyunu olduğuna dair açık hüküm getirilmiştir.

Ayrıca Kararname ile Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü müfettişlerine de Talih Oyunları Salonlarını denetleme yetkisi verilmiştir.

Bu kararnamede Talih Oyunları İşletmelerinde oyun oynayan Türk vatandaşlarının tesbitinde, işletmeye para cezası verilmesi hükmü de getirilmiş olmasına rağmen, Kararnameye ilişkin yönetmeliklerin çıkartılmaması ve Kararnamenin kanunlaşmaması nedeniyle para cezası uygulanması yapılmamış ancak, bu salonlarda Türk vatandaşlarının oyun oynadıklarının Milli Piyango İdaresi ve Turizm Bakanlığı kontrolörlerince yapılan denetimlerde tesbit edilmesi sonucu, Talih Oyunları Yönetmeliği'nin 17. maddesi uyarınca bu tesislerin işletme izinleri Turizm Bakanlığı'nca iptal edilmiştir.

Turizm Bakanlığı'nca işletme izinleri iptal edilmiş olan tesisler de İdare Mahkemelerine başvurarak Bakanlığın iptal kararlarını iptal ettirmişlerdir.

Bu iptallerde Talih Oyunları Salonları ile kollu oyun makineleri salonlarının ayrı mütelâa edilmesi veya 2634 sayılı yasanın para cezası hükümleri uygulanmadan iptal cezalarının verildiği, mahkeme kararlarına esas teşkil edilmiştir.

Yönetmeliğin 13. maddesinin titizlikle uygulanması sonucu, Ta-

lih Oyunları İşletmelerinin maddi güçlükler içinde bulunduğu göz önüne alınarak, canlı oyun masası bulunduran salonlarda işletme izni karşılığı, yıllık olarak Turizmi Geliştirme Fonu'na yatırılması gereken 250.000 Amerikan Doları veya karşılığı dövize ilişkin Talih Oyunları Yönetmeliği'nin 8. maddesi 18 Mart 1989 tarih ve 20112 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlükten kaldırılmıştır.

Diğer taraftan yönetmeliğin 20. maddesi uyarınca işletmelerden oyun makineleri bulundurma izni karşılığında yıllık 2500 Amerikan Doları veya karşılığı katkı payı olarak Turizmi Geliştirme Fonu'na yatırılmasına ilişkin hüküm 23.02.1984 tarihinde alınan Bakanlık makamının oluru ile makine başına 200 Amerikan Doları veya karşılığına dönüşmüş, işletmelerden 1985 yılı içinde makine başına 200 Amerikan Doları karşılığı alanmış, bu miktar 07.-01.1986 tarihinde alınan makam oluru ile makine başına 500 Amerikan Doları veya karşılığına yükseltilmiş, 1987 ve 1988 yıllarında da işletmelerden makine başına 500 Amerikan Doları karşılığı katkı payı alınmıştır. Bu uygulamaya 07.03.1989 tarihli Bakanlık oluru ile son verilerek oyun makineleri bulundurma izni karşılığı, makine sayısına bakılmaksızın, işletmelerden 1989 yılı için 2500 Amerikan Doları veya karşılığı ödemesi istenilmiştir. Bu miktar, % 20 arttırılarak 1990 yılı için 3000 Amerikan Dolarına, 1991 yılı için ise 3600 Amerikan Doları veya karşılığına çıkartılmıştır.

Talih Oyunları Yönetmeliği'nde belirtilen tür, sınıf ve kapasite şartlarına uymamakla beraber Bakanlık Makamı'nın 25.04.1991 tarihli Oluru ile Türkiye Denizcilik İşletmeleri'ne ait Ankara ve Samsun isimli gemilerine de Talih Oyunları Salonu kurma izni verilmiştir.

Talih Oyunları Yönetmeliği'nin 4,6 ve 19. maddeleri 13 Ni-

san 1991 tarih ve 20844 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak değiştirilmiştir. Bu maddelerden 4. maddenin (d) fıkrasında yer alan talih oyunları kapsamına oyun makineleri de alınmış, 6. madde ile 1. sınıf tatil köylerinde aranan yatak kapasitesi şartı kaldırılmış ve Bakanlıkça "Eğlence Merkezi" olarak belgelendirilen tesislerin bünyelerinde de talih oyunları salonu kurma izni verilmiş, 19. madde ile de oyun makineleri kurmak için gerekli kapasite şartı kaldırılarak, talih oyunları salonu kurmak için gereksiz şekilde büyük kapasiteli 5 yıldızlı otel ve 1. sınıf tatil köyü yapılmaması amaçlanmıştır.

Daha sonra, Turizm Bakanlığının 05.07.1991 tarihli Bakan olurları ile yönetmeliğin 9. maddesi uyarınca her Talih Oyunu Salonu için ayrı ayrı alınan 600.000 Amerikan Dolarlık teminat, birden fazla talih salonu işletmesi yapan firmalardan, ilk işletme için 600.000 Amerikan Doları ve bundan sonra alınacak işletme izinleri için de işletme başına 10.000 Amerikan Doları teminat alınması; aynı şekilde yönetmeliğin 10. maddesinde her talih oyunu işletmesi için açtırılması gereken 500.000 Amerikan Dolarlık döviz tevdiat hesabına ilk işletme için 500.000 Amerikan Dolarlık, sonraki işletmeler için bu miktar işletme başına 10.000 Amerikan Doları olarak tesbit edilmiştir.

III. YENİ DÜZENLEME

İşte, 1983 yılından itibaren yapılan bu değişiklik ve düzenlemeler, 31 Ağustos 1992 tarihli ve 21331 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Değişiklik ve İlavelerle" köklü bir mahiyet almıştır. Anılan yönetmeliğin 5., 6., 9., 13., 15., 17., 2. maddeleri gibi temel hususlar taşıyan maddeleri değiştirilmiş, 17. ve 19. maddeleri kaldırılarak, değiştirilen maddeler kapsamında değerlendirilmiştir. Böylece adeta yeni bir yönetmelik hazırlanmıştır.

Yeni yönetmeliğin getirdiği en önemli değişiklikler bizce şunlardır:

1) Talih Oyunları Salonları kurmak ve işletilebilmek için bölge sınırlaması getirilmiştir.

Talih Oyunları Salonları Ankara, Antalya, Aydın, İstanbul, İzmir, Muğla il sınırları içinde ve kış sezonunda Bursa ilinin Uludağ bölgesinde kurulabilecek ve işletilebilecektir.

Daha önce Yatırım ve İşletme Belgesi almış tesislerin hakları "Hakkı Muktesep" olarak devam etmektedir.

2) Bünyesinde Talih Oyunları Salonu kurulabilecek ve işletilebilecek olan tesisler için tekrar kapasite sınırlaması getirilmiştir.

Talih Oyunları Salonları, yukarıda belirttiğimiz bölgelerde, Turizm İşletmesi Belgesi en az 500 yatak kapasiteli 5 yıldızlı oteller ve en az 500 yatak kapasiteli 1. sınıf tatil köyleri ile Bakanlıkça "Eğlence Merkezi" Turizm İşletme Belgesi verilen tesisler bünyesinde kurularak işletilebilirler. Madde "ayrıca, turizm potansiyeli yoğunlaşan bölgelerde talih oyunları salonu kurulmasına ve işletilmesine yukarıdaki şartları taşıması halinde Bakanlıkça izin verilebilir" demektedir.

Tabii ki kapasite şartını tutmayan, ancak daha önce belge almış tesisler faaliyetlerine devam edebileceklerdir. Bunun yanında en son 21.11.1991 tarihinde 21058 numaralı Resmi Gazete'de yayımlanan "Turizm Yatırım ve İşletmelerinin Niteliklerine İlişkin Yönetmelik"te "Eğlence Merkezi" tanımı ve muhtevası yer almaktadır. Şimdiye kadar da böyle bir yere Turizm İşletmesi Belgesi verilmiştir. Anılan yönetmelikte yalnızca "Rekreasyon Tesisleri"nden bahis vardır. Bir bölgenin turizm potansiyelinin yoğunlaşması da rölatif gözükmemektedir. Karadeniz Bölgesi'nin bölge sınırlaması di-

şında tutulması bunun en belirgin örneğidir.

3) Teminat ile ilgili 9. maddeye açıklık getirilmiştir. Talih Oyunları Salonu işleten tesislerin belgelerinin iptali halinde, işletmenin tüm borçlarının ödenmesinden sonra kalan "Bakanlık Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü"ne irat kaydedilir" hükmü, yeni düzenleme de yer almıştır.

4) Yönetmelikle getirilen en önemli değişikliklerden birisi de belirli şartlara uygun olmak koşuluyla da olsa, T.C. Vatandaşlarının oyun salonlarına girmesinin açıklık kazanmasıdır.

Yirmibeş yaşını doldurmuş Türk vatandaşları Talih Oyunları İşletmelerine verilen giriş kartıyla bu salonlara girebileceklerdir. Süresi bir yıl olan kartların şekli, sicile işlenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin tedbirler Bakanlıkça alınacaktır. Talih Oyunları Salonu kartına sahip olan kişilerin, Talih Oyunları Salonuna girişleriyle ilgili birinci derecede akrabalarının yazılı şikayetleri Bakanlıkça haklı görülmesi halinde, bu kişilerin kartları iptal edilecektir.

Bu düzenlemelerin sosyal kaygılarla yapıldığı şüphesidir. Verilen serbestiyle birlikte, getirilen kısıtlamaların uygulamada ne şekilde işleyeceği merak konusudur.

5) Değiştirilen 15. maddede eski yönetmelikteki "İşletme İçi Talimatı'nın Türkçe, Almanca, İngilizce, Fransızca ve Arapça hazırlanarak herkez tarafından kolayca görülebilecek yere asılması" hükmü, "Türkçe ve Bakanlıkça belirlenen yabancı dillerde" şeklinde düzenlenmiştir.

6) Daha önceki yönetmeliğin 20. maddesindeki mali hususlar çok daha ağırlaştırılarak değiştirilmiştir.

Önceki yönetmelikte, "İşletmeler, Bakanlıkça verilecek oyun makineleri izni karşılığında, yıllık

2500 Amerikan Doları veya karşılığını peşin olarak Turizm Geliştirme Fonu'na katılmak üzere Bakanlıkça bildirilecek hesaba öderler" derken; bu meblağ ile 15 makineye kadar yıllık 5000 Amerikan Doları, ilave olunacak her makine için ise 400 Amerikan Doları olan tesbit edilmiştir. Bunun yanı sıra Bakanlıkça verilecek "oyun masaları" bulundurma izni karşılığında yıllık 100.000 Amerikan Doları ödenecektir. Ödemeler Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü'ne yatırılmaktadır.

Turizm Bakanlığı "Giriş Kartları" için ise, 31.12.1992 tarihine kadar her kart için 100 Amerikan Doları, 1993 yılı için ise 250 Amerikan Doları "Katki Payı" tesbit etmiştir. Her talih oyunu işletmesi için en az 150 adet "Giriş Kartı" alınması zorunlu tutulmuştur.

Bakanlığın bu düzenleme de iki amacı olduğu düşünülmektedir. Birincisi mali mükellefiyetleri yüksek tutmak suretiyle ciddi nüteşebbislerin bu alanda faaliyet göstermesi beklenmektedir. İkincisi ise Turizm Bakanlığı için çok önemli bir kaynak yaratıl-

maktadır. Turizm Bakanlığı'nın kuruluşundan bu yana ne denli maddi sıkıntılar çektiğini bilenlerdeniz. Dileğimiz bu kaynağa Maliye'nin göz dikmemesi ve kaynağın yerinde kullanılmasıdır.

7) Yeni düzenlemedeki 1. geçici madde, daha önce değindiğimiz muktesep haklarla ilgilidir. Buna göre "Talih Oyunları Salonu" işletme izni bulunan işletmeler faaliyetlerine devam eder."

İkinci geçici madde ise, bir istisna maddesidir: "Bu yönetmelik yayımlandığı tarihte, T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü mülkiyetinde bulunan işletmeler, altı ay içinde Bakanlıktan Talih Oyunları işletme izni talep etmesi halinde, bu Yönetmelikte belirlenmiş şartlar aranmaksızın işletme izni verilebilir."

Emekli Sandığı işletmelerine bu ayrıcalığı tanımanın ne lüzumu vardı? Esasen Emekli Sandığı mülkiyetindeki tesislerin birisi dışında diğerleri incelediğimiz yönetmelikteki şartlara uymaktaydı. Maksat kamu kuruluşlarına istisna getirmek ise, şimdi mülkiyetinde işletme ve işletmeler bulunan kamu kuruluşları "benim

günahım neydi?" diye sormayacaklar mıdır?

IV. SONUÇ

Yazımızın başlarında da belirttiğimiz gibi, 1983 yılından bu yana, dokuz yıl içerisinde altı defa değişikliğe uğrayan "Talih Oyunları Yönetmeliği"ne, 31 Ağustos 1991 tarihli değişiklikle, kapsamlı bir düzenleme getirilmiştir.

Talih oyunu oynamak yani kumar, insanlığın tarihi kadar eski bir olgu olduğuna göre, yasaklamalar bir netice vermemektedir. Aksine toplumsal yasaklar; insanların içindeki sosyal ve psikolojik tortuların, daha değişik şekillerde ve genellikle yasaklama mantığının tam tersine tezahürüne sebep olmaktadır.

Ancak toplumun ruhsal ve fiziksel sağlığı için de Devlet birtakım tedbirler almak mecburiyetindedir. Son düzenlenen Talih Oyunları Yönetmeliği, incelediğimiz kadarıyla bu amaca da yoneliklidir. Uygulamanın ise nasıl olacağını zaman gösterecektir. Ama tahmin ediyoruz ki, bu son değişiklik olmayacaktır.